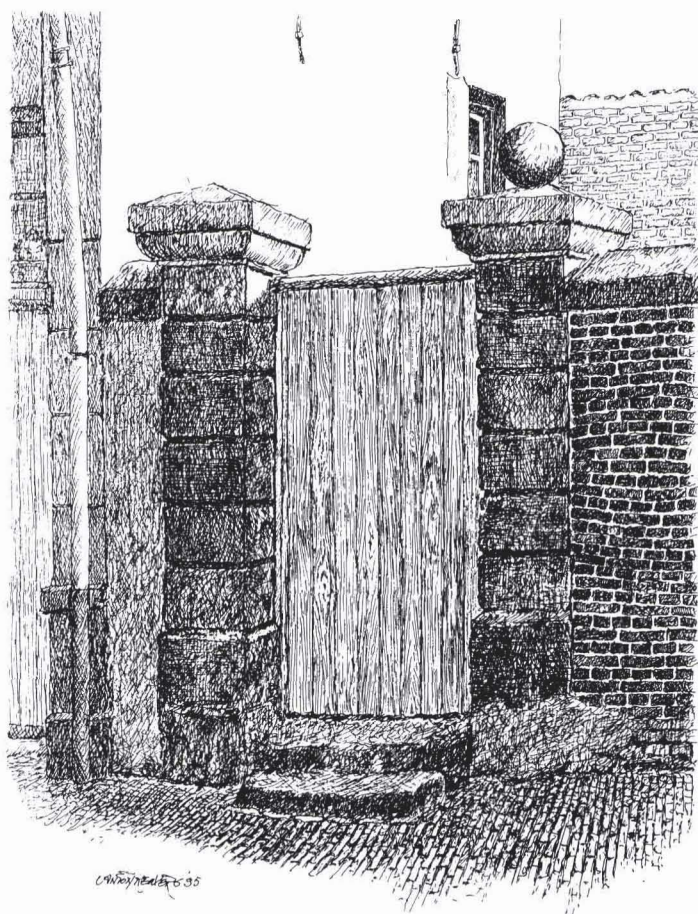

Tuinpoort Walstraat dateert van voor de brand in 1862

Leo Nijkamp

De tuinpoort aan de Walstraat bij *Het Koetshuis*, waarvan één van de twee bollen op de stenen omlijsting ontbreekt, is als monument te beschouwen. Zij dateert wellicht van voor de brand van 1862, die een keerpunt werd in de geschiedenis van de stad. Bij de herbouw kreeg Enschede een ruimere opzet en kwam de grootindustrie pas goed op gang.

Toen Maurits in 1597 Enschede op de Spanjaarden veroverde, werd de buitengracht met de wal dicht gesmeten. Het stratenpatroon en de grootte van de percelen uit die tijd bleven onveranderd. De Walstraat, vroeger *Labdiëk* genoemd, heeft deel uit gemaakt van de stratengordel binnen de grachten. De lommerrijke tuinen van de voornamen huizen aan de hoofdstraten tussen de na de brand opgeruimde Espoort bij *De Klomp* en Veldpoort bij *De Graaff*, zijn lang intact gebleven. Zij hadden aan de achterzijde veelal een uitgang naar de moestuinen van de hagens rond de oude stad.

J.J. van Deirse vertelt in zijn boek *Uit het land van katoen en heide* de politieke strijd tussen adellijke heren en burgers, die uitliep op een vechtpartij in de herberg *De Swaene* (nu *De Kater*) aan de Oude Markt. De jonkers en hun dienstknechten, met degens gewapend, moesten de aftocht blazen. Zij renden, door woedende burgers achterna gezeten, via de keuken en de achteruitgang de Walstraat uit naar de *Nije Borch* op de plaats die nu *Van Loenshof* heet om gauw op een paard te springen en de stad uit te vluchten.

Sommige gegoede burgers beschikten in het begin van deze eeuw nog over een paard en rijtuig. De industrieel Helmich van Heek reed in 1900, omstuwde door nieuwsgierigen, als eerste met een auto door Enschede. De hoogste snelheid was nog geen 20 kilometer. Achteruit rijden ging niet. Om de wagen in omgekeerde richting te plaatsen moest het achterste gedeelte worden opgetild en bijgedraaid. De aanvankelijk in de stad gehuisveste fabrikanten gingen later buiten wonen. Hun verlaten villa's werden geleidelijk voor de vestiging van winkels en kantoren ingericht. Ook de koetshuizen en tuinen kregen op de duur een andere bestemming. Daarom moeten karakteristieke overblijfselen uit het verleden, zoals het oude stadspoortje aan de Walstraat bewaard blijven.